

भारतीय-विद्या-भवनम्, मुम्बई-७

(सरल - संस्कृत - परीक्षा - विभागः)

संस्कृत-प्रारंभः

SANSKRITA PRARAMBHA

(समयः १०.३० तः १२.३०)

(पूर्णांकाः ५०)

सूचना : दो अंक सुलेख के लिए सुरक्षित है ।

(Two marks are reserved for good handwriting.)

प्र.१. निम्नलिखित में से किन्हीं दो श्लोकों का अर्थ हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए ।

Write the meaning of any two of the following verses in Hindi/English/Medium language.

(१) यस्मिन् देशे न सम्मानो न प्रीतिः न च बान्धवाः ।
न च विद्यागमः कश्चित् न तत्र दिवसं वसेत् ॥

(२) जननी जन्मभूमिश्च जाह्नवी च जनार्दनः ।
जनकः पञ्चमश्चैव जकाराः पञ्च दुर्लभाः ॥

(३) पिपीलिकार्जितं धान्यं मक्षिकासञ्चितं मधु ।
लुब्धेन सञ्चितं द्रव्यं समूलं हि विनश्यति ॥

प्र.२. निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं दस का अनुवाद हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में कीजिए ।

Translate any ten of the following sentences in Hindi/English/Medium language.

(१) रामः ग्रामं गच्छति । (२) बालकः सायंकाले न पठति । (३) अहं मधुरं दुग्धं पिबामि ।

(४) अहं गृहे प्रतिदिनं पठामि । (५) कथं सः जलं पिबति ? (६) चपलः अश्वः पतति ।

(७) त्वं शीघ्रं न धावसि । (८) मम गृहे भोजनं भवति । (९) गच्छ पुनः आगमनाय ।

(१०) कः मधुरं पक्वान्नं खादति ? (११) सायंकाले भ्रमणं स्वास्थ्याय लाभप्रदं भवति ।

(१२) पुष्पाणां सौन्दर्यं पश्यामः ।

प्र.३. निम्नलिखित में से किन्हीं दस वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।

Translate any ten of the following sentences in Sanskrit.

(१) तुम पानी पीते हो । (२) मैं पुस्तक पढ़ता हूँ । (३) तुम मत खेलो । (४) वह इस समय यहाँ नहीं आया । (५) मैं बगीचे में नहीं जाता हूँ । (६) वहाँ कौन खेलता है ? (७) एक घोड़ा बगीचे में दौड़ता है । (८) वह यहाँ नहीं आया । (९) क्या तुमने एक हाथी नहीं देखा ? (१०) वह अंग्रेजी पढ़ेगा । (११) वह मात्र दूध पीएगा । (१२) मैं विद्यालय जाऊँगा ।

(i) You drink water. (ii) I read a book. (iii) You do not play. (iv) He does not come here at this time. (v) I do not go in the garden. (vi) Who is playing there ? (vii) A horse is running in the garden. (viii) He did not come here. (ix) Have you not seen an elephant? (x) He will read English. (xi) He will drink only milk. (xii) I shall go to the school.

प्र.४. निम्नलिखित लोकोक्तियों में से किन्हीं चार का अर्थ हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए ।

Write the meaning of any four of the following proverbs in Hindi/English/Medium language.

(१) न चेतनवतां वृत्तिभयम् । (२) निकृतिप्रियाः हि नीचाः । (३) अनुरागस्तु फलेन सूच्यते । (४) अर्थेषणा न व्यसनेषु गण्यते । (५) अर्धो घटो घोषमुपैति नूनम् ।

प्र.५. निर्देशानुसार रूप लिखिए ।

Give forms as directed.

(क) "तद्" शब्द के पुँल्लिङ्ग के रूप सभी विभक्तियों में लिखिए ।

Write all declensional forms of the word "तद्" in masculine gender.

(ख) "पठ्" धातु के वर्तमान काल में सभी रूप लिखिए ।

Write all forms of the root "पठ्" in the present tense.

प्र.६. (क) किन्हीं दो का सन्धि-विच्छेद कीजिए ।

Disjoin any two Sandhis.

(१) सदानन्दः (२) नृपतीच्छा (३) क्रीडोत्सवः

(ख) किन्हीं दो की सन्धि कीजिए ।

Join the Sandhi of any two.

(१) सुर + इन्द्रः (२) महा + ऋषिः (३) तव + एतत्

प्र.७. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए ।

Fill in the blanks.

(१) क्रीडाङ्गणे सत्वरं । (२) सायंकाले भ्रमणं भवति । (३) उपवने पश्यामः च खादामः । (४) बालकाः अत्र कुर्वन्ति । (५) सः पत्रं लिखति ।